

РЕЦЕНЗИЈА

НА РАКОПИСОТ СО НАСЛОВ „ТРГУВАЊЕ СО ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ“ (ПРАКТИКУМ) ОД ПРОФ. Д-Р ЈАНКА ДИМИТРОВА И ДОЦЕНТ Д-Р ЗОРАН КОЛЕВ ЗА СТУДЕНТИТЕ НА ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ, УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачка дејност на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип, како и Одлука бр. 1202/14 од 118. редовна седница на Наставно-научниот совет на Економски факултет, одржана на 12.5.2016 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- редовен професор д-р Ристо Фотов, Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип;
  - вонреден професор д-р Оливера Ѓеоргиева-Трајковска, Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,
- за изготвување на извештај - рецензија на приложениот ракопис со наслов „*Тргување со хартии од вредност*“ од авторите проф. д-р Јанка Димитрова и доцент д-р Зоран Колев, наменет за студентите на прв циклус студии на Економски факултет на Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Економски факултет го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот. Практикумот „ТРГУВАЊЕ СО ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ“ од проф. д-р Јанка Димитрова и доцент д-р Зоран Колев претставува континуирана založba на авторите да ја оформат потребната литература од областа тргување со хартиите од вредност, наменет за студентите и професорите на Економски факултет кои се соочуваат со анализа на прашања од оваа современа проблематика. Ракописот е подготвен за потребите на студентите од студиските програми: Финансиски менаџмент, Менаџмент и претприемништво и Банкарство, финансии и осигурување на Економски факултет во Штип и ги содржи предвидените содржини што се опфатени во предметната програма Хартии од вредност, застапена во четврта академска година (VIII семестар, во зависност од насоката), со неделен фонд на часови 5 (2+2+1).

Податоци за обем на ракописот. Проблематиката што е предмет на обработка е претставена во текст од вкупно 76 страници, од кои на 74 страници е претставен основниот текст, а на 2 страници се сместени 36 релевантни библиографски единици, од монографски единици, периодични списанија, статии и интернет страници, во најголем дел странска литература што ги покрива подрачјата што се третирали во трудот. Текстот во трудот е поткрепен и со практичен пример на налози за тргување, полномошно на брокер, изјави, извештаи од тргување, уплатници. Трудот е пишуван во А4 формат со нормален проред, употребен е фонд Arial, големина на буквите 11. Обемот на трудот и неговата содржина ги задоволува критериумите според бројот на часови и според одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов. Трудот е напишан на оригинален начин и во него е опфатена комплексноста на проблематиката од областа на тргувањето со хартиите од вредност. И покрај тоа што во нашата земја постои мал број и опфат на јавно презентирани литература од оваа област, сепак проблематиката разработена со оваа методологија и во овој обем е неопходна за студентите на Економски факултет, за студентите кои ги изучуваат сродните проблематики. Може да се каже дека трудот претставува материјал со висок квалитет, кој може да се примени за стекнување на практични знаења од доменот на тргувањето со хартии од вредност, за студентите, за деловните субјекти чии

хартии од вредност согласно со законските прописи котираат на берза, како и за постојните и потенцијалните инвеститори кои инвестираат или ќе инвестираат во хартии од вредност и за пошироката јавност. Во таа смисла, учебното помагало претставува едукативен пишан стручен труд кој обработува ваква проблематика кај нас, приспособен на потребите за образование и едукација во областа на економските науки. Затоа сметаме дека овој практикум е особено значаен, како од теоретски, така и од практичен аспект за актуелните и идните професионалци, кои се занимаваат со конкретната проблематика.

Краток опис на содржината. Од содржински аспект, во трудот се опфатени 3 тематски целини - поглавја: Тргување со хартии од вредност (*Поглавје 1*); Тргување со посредство на овластен брокер (*Поглавје 2*); Посебни видови трансакции (*Поглавје 3*).

Пред да ги истакнеме нашите оценки за трудот, како и предлогот, најнапред во скратена форма ќе ја презентираме неговата содржина.

Во *првото поглавје* од ракописот „Тргување со хартии од вредност“ е направен опис на процесот на финансиска активност која се реализира преку овластен учесник. Овде е опфатен начинот на изразување на цените, како и количина на хартии од вредност со кои се тргува.

Второто поглавје на ракописот „Тргување со посредство на овластен брокер“ го разработува купувањето и/или продавањето на хартии од вредност по налог и за сметка на клиент, преку: опис на постапката за прием и идентификација на клиентите, подготовка на договор за соработка на берзанската трговија со хартии од вредност, соработка со ЦДХВ, подготовка на налози за тргување со постојни и нови клиенти, опис на постапката за тргување преку Бест системот, преземање на реализирани трансакции и нивна проверка како и исплата на средства на клиентите од реализираните трансакции.

Посебни видови трансакции се предмет на разработка на *третото поглавје*. Направена е разработка на Правила за реализација на блок трансакции, Организирање јавна берзанска аукција на акции во сопственост на државата, Регулација на начинот на запишување на јавно понудени хартии од вредност преку берза и Организирање јавна берзанска аукција на акции при продажба на големи пакети на акции.

При изготвувањето на практикумот „ТРГУВАЊЕ СО ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ“ е консултирана широка литература, од најразлични области, како и долгогодишното искуство на авторите во работењето (тргувањето) со хартии од вредност, како и истражувањето и наставата по предметите Пазар на капитал, Хартии од вредност и Портфолио анализа, со единствена цел изворно и компетентно презентирање на материјата.

ЗАКЛУЧОК

Ракописот „Тргување со хартии од вредност“ од проф. д-р Јанка Димитрова и доцент д-р Зоран Колев е систематски и логички подреден на современ начин во три поглавја (тематски целини) каде што се прикажани постапките за тргување со хартии од вредност, како и реализација на посебни видови трансакции и берзански аукции, како и објаснување на посебните карактеристики и специфики при тргувањето со хартии од вредност. Материјата е презентирана со јасен, студиозен, стручно-методолошки пристап. Поради ваквиот стил и модел на презентираниот материјал студентите ќе можат без тешкотија да се запознаат со практичните аспекти на тргувањето со хартии од вредност на Македонскиот пазар на капитал. Трудот е поткрепен со бројни прилози (документи) кои се подготвуваат при реализирање на трансакции на Македонскиот пазар на капитал.

Трудот заслужува внимание поради неговата актуелност и методолошки пристап во презентирањето, кој може да се оцени како интегрален, целисходен и исцрпен според широчината на опфатот на прикажаните практични примери на документи кои се подготвуваат за секој поединечен клиент кој инвестира на пазарот на капитал. Сметаме дека овој труд ќе предизвика голем интерес кај нашата јавност, ќе им овозможи на студентите и од економските и сродни научни дисциплини да се стекнат со потребните знаења за оваа област, а ќе даде придонес и во научната и стручната јавност и затоа со големо задоволство препорачуваме да биде објавен.

Врз основа на изнесеното, имаме особена чест на Наставно-научниот совет на Економски факултет во Штип да му предложиме овој ракопис (практикум) со наслов „ТРГУВАЊЕ СО ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ” од проф. д-р Јанка Димитрова и доцент д-р Зоран Колев да го одобри за издавање.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Ристо Фотов, редовен професор, с.р.

Д-р Оливера Ѓеоргиева-Трајковска, вонреден професор, с.р.